

BIULETYN PRAWNY

Przewodnik

Pomoc dla obywateli Ukrainy

Przewodnik po przepisach prawnych

Fundacja TAURUS

Pomoc dla obywateli Ukrainy

**OPRACOWANIE:
FUNDACJA TAURUS**

ROK 2022

**Punkt Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego Nr 14 w Poznaniu
(ul. Grunwaldzka 19, budynek Polska Press)**

Opracowanie zostało przygotowane w ramach realizacji przez Fundację TAURUS zadania publicznego w zakresie prowadzenia nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, bezpłatnej mediacji oraz edukacji prawnej w Poznaniu w 2022r.

**Zadanie publiczne jest finansowane ze środków budżetowych
Miasta Poznania.**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

POZnan*

Wstęp:

Ustawą z dnia 12 marca 2022r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (dalej: specustawa) ustawodawca **wprowadził do systemu prawnego odrębną regulację prawną**, która określa szczególne zasady związane z zalegalizowaniem pobytu określonych w tej ustawie osób w związku z wojną w Ukrainie. W niniejszym opracowaniu przedstawione są najważniejsze regulacje określone przepisami ww. Ustawy.

Drogi Czytelniku, pamiętaj że każdy problem prawny możesz skonsultować z prawnikiem lub doradcą obywatelskim w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej lub w punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Szczegółowe informacje na temat lokalizacji tych punktów i sposobów udzielania pomocy znajdują się na stronie internetowej: www.poradyprawne-taurus.pl.

Kogo dotyczy tzw. specustawa o pomocy obywatelom Ukrainy?

Wspomniana na wstępie specustawa reguluje kwestie związane z zalegalizowaniem pobytu obywateli Ukrainy na terenie RP.

Legalizacja pobytu w ramach tzw. specustawy obejmuje:

1. obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa
 2. obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka
- którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium RP.

Ważne!

Specustawa dotyczy również nieposiadającego obywatelstwa ukraińskiego małżonka obywatela Ukrainy, o ile przybył on na terytorium RP z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa i nie jest obywatelem polskim.

W związku z nowelizacją z art. 1 ust. 1 i 2 specustawy **wykreślono słowo „bezpośrednio”**, które w początkowym brzmieniu tego przepisu pozwalało objąć tą regulacją prawną wyłącznie osoby, które przybyły do Polski po przekroczeniu „bezpośrednio” granicy z Ukrainą. Wprowadzone zmiany wyeliminowały ten skutek, a zatem jeśli obywatel Ukrainy w związku z wybuchem wojny przybył do naszego kraju np. przez Czechy, to regulacje zawarte w specustawie będą go również dotyczyć.

Ważne!

Specustawa obejmuje przypadki przekroczenia granicy **od dnia 24 lutego 2022r.**

Jeśli obywatel Ukrainy przybył legalnie do Polski od 24 lutego 2022r. do dnia określonego w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 2 ust. 4 specustawy i deklaruje zamiar pozostania na terytorium RP to jego pobyt będzie uznawany za legalny w okresie 18 miesięcy (termin ten liczony będzie od dnia 24 lutego 2022r.). Legalny będzie także pobyt dziecka urodzonego na terytorium RP (pod warunkiem, że matka dziecka spełnia przesłanki legalnego pobytu określone w specustawie).

W przypadku obywateli Ukrainy, którzy mają **Kartę Polaka** specustawa przewiduje legalność pobytu w sposób następujący. Jeśli taka osoba opuściła Ukrainę od dnia 24 lutego 2022r., a następnie przybyła legalnie na terytorium RP do dnia określonego w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 2 ust. 4 specustawy, i deklaruje zamiar pozostania na terenie RP, to jej pobyt będzie legalny w okresie 18 miesięcy (w tym przypadku również termin ten rozpocznie bieg od daty 24 lutego 2022r.).

Uwaga! Przepisy specustawy wskazują także w jakich przypadkach ustawa ta nie będzie miała zastosowania. Dotyczy to obywateli Ukrainy:

1. posiadających zezwolenie na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, zezwolenie na pobyt czasowy, status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, zgodę na pobyt tolerowany, zgodę na pobyt ze względów humanitarnych;
2. którzy złożyli w RP wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej lub w imieniu których takie wnioski zostały złożone albo którzy zadeklarowali zamiar złożenia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w RP na podstawie art. 28 ust. 1 lub art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP lub których takie deklaracje zamiaru dotyczą.

Legalizacja pobytu obywatela Ukrainy w oparciu o przepisy specustawy jest niezależna od innych uprawnień do wjazdu na terytorium RP wynikająca z innych przepisów prawnych.

Ważne!

Wyjazd obywatela Ukrainy z terytorium RP na okres powyżej 1 miesiąca pozbawia go uprawnień, o którym mowa w art. 2 ust 1 specustawy (uznanie pobytu na tym terytorium za legalny w okresie 18 miesięcy licząc od dnia 24 lutego 2022 r.).

Zezwolenie na pobyt czasowy

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest w rozumieniu specustawy uznawany za legalny może wnioskować o udzielenie mu zezwolenia na pobyt czasowy. Zezwolenie na pobyt czasowy

jest udzielane jednorazowo na okres 3 lat, liczonych od daty wydania decyzji w tej sprawie. Odmowa wydania zezwolenia dotyczy przypadków gdy:

- wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa, lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego
- obowiązuje wpis danych obywatela Ukrainy do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany
- obywatel Ukrainy złożył wniosek o udzielenie tego zezwolenia z uchybieniem terminu maksymalnego.

Wniosek o zezwolenie na pobyt czasowy obywatel Ukrainy składa nie wcześniej niż po upływie 9 miesięcy od dnia wjazdu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 specustawy, a nie później niż w okresie 18 miesięcy od dnia 24 lutego 2022 r. Wniosek złożony przed upływem 9 miesięcy od dnia wjazdu wojewoda pozostawia bez rozpoznania.

Zezwolenia udziela wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu obywatela Ukrainy w dniu złożenia wniosku. Zmiana miejsca pobytu obywatela Ukrainy nie wpływa na właściwość miejscową wojewody.

Zezwolenie na pobyt czasowy otrzymane w ramach regulacji specustawy daje uprawnienie do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę.

Przedłużanie wiz

Jeżeli ostatni dzień okresu pobytu obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizen krajowej przypada w okresie od dnia 24 lutego 2022 r., okres pobytu na podstawie tej wizen oraz okres ważności tej wizen ulegają przedłużeniu z mocy prawa do dnia 31 grudnia 2022r. W takim przypadku w dokumencie podróży obywatela Ukrainy nie umieszcza się nowej naklejki wizowej. **Wiza krajowa w okresie przedłużenia okresu pobytu oraz okresu ważności nie uprawnia do przekraczania granicy.**

Jeżeli ostatni dzień okresu ważności zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego obywatelowi Ukrainy przypada w okresie od dnia 24 lutego 2022 r., okres ważności tego zezwolenia ulega przedłużeniu z mocy prawa do dnia 31 grudnia 2022 r.

Karta pobytu w okresie, na jaki uległ przedłużeniu okres jej ważności nie uprawnia do przekraczania granicy.

Wniosek o nadanie numeru PESEL obywatelom Ukrainy

Nr PESEL otrzymują obywatele Ukrainy, którzy **przebywają legalnie na terytorium RP** zgodnie z art. 2 ust. 1 specustawy (więcej na ten temat na str. poprzedniej). Nr PESEL jest nadawany na podstawie wniosku złożonego w dowolnie wybranym urzędzie miasta (gminy) na terenie RP.

Wniosek musi zostać złożony **osobiście w formie pisemnej, musi posiadać czytelny podpis**. Jeśli wnioskodawca ma problem z wypełnieniem formularza to dokument może zostać wypisany pracownika urzędu. Jeśli stan zdrowia wnioskodawcy lub jego niepełnosprawność stoją na przeszkodzie osobistej wizycie w urzędzie, to istnieje także możliwość zwrócenia się do urzędu o zorganizowanie możliwości złożenia wniosku w miejscu pobytu wnioskodawcy.

Jeśli wnioskodawca nie ma zdolności do czynności prawnych lub ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych (dotyczy to głównie małoletnich) albo z uwagi na stan zdrowia lub niepełnosprawność nie jest w stanie załatwić sprawy osobiście, przepisy przewidują możliwość złożenia wniosku przez jednego z rodziców, opiekuna, kuratora, opiekuna tymczasowego (w rozumieniu art. 25 specustawy) lub osobę sprawującą faktyczną opiekę nad dzieckiem. Złożenie w urzędzie wniosku o nadanie nr PESEL przez osobę niezdolną do czynności prawnych lub posiadającą ograniczoną zdolność do czynności prawnych wymaga jej obecności przy składaniu wniosku. Obowiązuje jednak wyjątek od tej zasady, a mianowicie nie dotyczy to osób do 12 roku życia. Jeśli wnioskodawca nie może skorzystać z pomocy żadnej z ww. osób to numer PESEL może być nadany również z urzędu.

Wniosek o nadanie nr PESEL wymaga podania przez wnioskodawcę określonych danych w tym m.in. imię, nazwisko, nr ewidencyjny nadawany przez organ ukraiński, informacji o obywatelstwie, danych rodziców takich jak: imię, nazwisko, nr PESEL jeśli zostały im nadane, data urodzenia wnioskodawcy, kraj urodzenia, data wjazdu na terytorium RP. We wniosku jest również odnotowane czy zostały pobrane odciski palców, a także podane są informacje o osobie sprawującej faktyczną opiekę nad dzieckiem. Formularz wniosku zawiera także oświadczenia (m.in. o przybyciu na teren RP z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa). **Wniosek powinien być własnoręcznie podpisany, ewentualnie powinien zawierać stosowną adnotację pracownika organu gminy o przyczynie braku podpisu.**

W czasie przyjmowania wniosku w sprawie nadania nr PESEL od wnioskodawcy jest pobierany odcisk palców. Jeśli wnioskodawca z uwagi na stan zdrowia lub niepełnosprawność nie jest w stanie osobiście złożyć wniosku w urzędzie to organ gminy zapewni możliwość pobrania odcisków palców w miejscu jego pobytu. Odciski nie będą pobrane od osoby poniżej 12 roku życia, od osoby od której chwilowo fizycznie nie jest możliwe pobranie odcisków któregośkolwiek z palców, od osoby od której pobranie odcisków palców nie jest fizycznie możliwe. Zasady pobierania odcisków palców są analogiczne jak przypadku wydawania dowodów osobistych (zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 06 sierpnia 2010r. o dowodach osobistych).

Tożsamość wnioskodawcy jest weryfikowana podczas składania wniosku na podstawie dokumentów podróży, Karty Polaka lub innego dokumentu ze zdjęciem, który umożliwia ustalenie tożsamości. W stosunku do osób małoletnich (tj. do ukończenia 18 roku życia) wystarczy okazanie dokumentu potwierdzającego urodzenie.

Bezpłatna fotografia

Organ gminy może zapewnić obywatelowi Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny, możliwość zrobienia bezpłatnej fotografii.

Przy nadawaniu nr PESEL istnieje również możliwość aktywowania profilu zaufanego dla osoby wnioskującej oraz aktywację dokumentu elektronicznego w w aplikacji mobilnej.

Pomoc socjalna

Zgodnie z regulacją specustawy wojewoda może zapewnić obywatelom Ukrainy pomoc m.in. w zakresie:

- zakwaterowania
- zapewnienia całodziennego wyżywienia zbiorowego,
- zapewnienia transportu do miejsc zakwaterowania (m.in. do ośrodków prowadzonych przez Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców)
- finansowania przejazdu środkami transportu publicznego oraz specjalistycznego transportu umożliwiającego transport osób leżących lub osób niepełnosprawnych,
- zapewnieniu środków czystości i higieny osobistej oraz innych produktów
- organizacji miejsc udzielania doraźnej pomocy medycznej

Świadczenie pieniężne:

Każdy podmiot, w szczególności osoba fizyczna prowadząca gospodarstwo domowe, która zapewni na własny koszt zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, których pobyt został uznany za legalny w oparciu o regulacje specustawy, może otrzymać środki pieniężne z tego tytułu, na okres nie dłużej niż 120 dni od dnia przybycia obywatela Ukrainy do Polski (stan prawny na 12.05.2022r.). U szczególnie uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość wydłużenia tego terminu. W razie sporu odnośnie przyznania wnioskodawcy świadczenia pieniężnego można wytoczyć powództwo o świadczenie przeciwko gminie właściwej do rozpoznania wniosku.

Opiekun tymczasowy dla małoletniego

Małoletni obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest legalny w rozumieniu specustawy, przebywający w RP bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem polskim, musi mieć ustanowionego tzw. opiekuna tymczasowego, który sprawuje pieczę nad jego osobą i majątkiem. Opiekun tymczasowy ma obowiązek uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszystkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby i majątku małoletniego.

Nadzór nad realizacją praw i obowiązków opiekuna tymczasowego sprawuje ośrodek pomocy społecznej lub centrum usług społecznych lub inna jednostka organizacyjna wskazana przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta. Będą to w każdym przypadku instytucje właściwe ze względu na miejsce pobytu małoletniego.

Jak wyznaczany jest opiekun tymczasowy?

Opiekuna tymczasowego ustanawia sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce pobytu małoletniego. Ustanawiając opiekuna tymczasowego, sąd kieruje się dobrem dziecka.

Postępowanie o ustanowienie opiekuna tymczasowego może być wszczęte na wniosek lub z urzędu.

Opiekunom tymczasowym oraz przebywającym pod ich opieką małoletnim przysługuje prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Wniosek o ustanowienie opiekuna tymczasowego może złożyć Straż Graniczna, wójt burmistrz, prezydent miasta, starosta, marszałek województwa, prokurator, Policja, kierownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (zgodnie z art. 6 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej), przedstawiciele organizacji międzynarodowych lub pozarządowych zajmujących się udzielaniem pomocy cudzoziemcom, osoba sprawująca faktyczną pieczę nad małoletnim, osoba, która objęła faktyczną pieczę nad małoletnim po wjeździe przez małoletniego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i sprawuje ją w dniu złożenia wniosku, osoba, która objęła faktyczną pieczę nad małoletnim po wjeździe przez małoletniego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i sprawuje ją w dniu złożenia wniosku.

Jak przebiega postępowanie sądowe?

Postępowanie w sprawie wyznaczenia opiekuna tymczasowego odbywa się w tzw. postępowaniu nieprocesowym. Przepisy wymagają aby rozstrzygnięcie zapadło po przeprowadzeniu rozprawy, na której zostanie przesłuchany kandydat na opiekuna tymczasowego i osoba sprawująca faktyczną pieczę nad małoletnim. Sąd również wysłucha małoletniego, o ile jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala, uwzględniając w miarę możliwości jego rozsądne życzenie. Wyjątkowo, w sytuacjach szczególnie uzasadnionych, jeśli przyszedł opiekun tymczasowy jednocześnie sprawuje opiekę nad dzieckiem, a okoliczności sprawy nie budzą wątpliwości co do prawidłowości wykonywania tej pieczy i jednocześnie dobro małoletniego się temu nie sprzeciwia, to sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe wyłącznie do dowodów z dokumentów i rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym.

Ile trwa postępowania?

Zgodnie z przyjętymi regulacjami specustawy sąd rozpozna sprawę bezzwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia wpływu do sądu wniosku lub powzięcia informacji o konieczności ustanowienia opiekuna tymczasowego. Postanowienie o ustanowieniu opiekuna tymczasowego jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą jego wydania.

Koszty postępowania:

W postępowaniu o ustanowienie opiekuna tymczasowego nie pobiera się opłat, a wydatki ponosi Skarb Państwa

Kto zostanie opiekunem tymczasowym?

Opiekun tymczasowy powinien być ustanowiony przede wszystkim spośród krewnych, powinowatych lub innych osób dających rękojmię należytego wykonywania obowiązków opiekuna

W razie braku tych osób kandydata na opiekuna tymczasowego wskaże na wniosek sądu ośrodek pomocy społecznej, w terminie 48 godzin.

Jedna osoba może zostać opiekunem tymczasowym więcej niż jednego dziecka o ile nie zachodzi sprzeczność między interesami małoletnich podopiecznych. Ta sama osoba powinna w miarę możliwości zostać opiekunem tymczasowym dla rodzeństwa. Jeżeli małoletni przed przybyciem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej byli umieszczeni w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy i przybyli wraz z osobą sprawującą nad nimi tę pieczę, sąd ustanawia tę osobę opiekunem tymczasowym dla wszystkich tych małoletnich.

Jeżeli małoletni przed przybyciem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej byli umieszczeni w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy i przybyli wraz z osobą sprawującą nad nimi tę pieczę, sąd ustanawia tę osobę opiekunem tymczasowym dla wszystkich tych małoletnich. Opiekunom tymczasowym wyznaczonym dla małoletnich, o których mowa w ust. 7 zdanie trzecie, oraz przebywającym pod ich opieką małoletnim powiat zapewnia pomoc psychologiczną. Opiekunom tymczasowym wyznaczonym dla małoletnich, o których mowa w ust. 7 zdanie trzecie, powiat zapewnia, w zakresie zadań związanych z wykonywaniem obowiązków opiekuna tymczasowego, pomoc organizacyjną polegającą w szczególności na zapewnieniu pomocy wolontariuszy, tłumaczy lub pomocy przy załatwianiu spraw urzędowych.

W przypadku gdy opiekun tymczasowy ma pod opieką więcej niż 15 dzieci, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie zatrudnia, na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia, realizowanych w wymiarze co najmniej 40 godzin w tygodniu, na każdą grupę 15 małoletnich, liczoną począwszy od 16. małoletniego, nad którym opiekun tymczasowy sprawuje opiekę, osobę do pomocy w sprawowaniu opieki. Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie, biorąc pod uwagę wiek małoletnich lub stan ich zdrowia, może zatrudnić dodatkową osobę do pomocy w sprawowaniu opieki.

Kandydat na opiekuna tymczasowego składa oświadczenie, że nie zachodzą wobec niego okoliczności, o których mowa w art. 148 § 1 i 1a K.r.o.. Oświadczenie to składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Nie może być ustanowiona opiekunem osoba, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych albo została pozbawiona praw publicznych.

Opiekunem małoletniego nie może być ustanowiona także osoba, która została pozbawiona władzy rodzicielskiej albo skazana za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności albo za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby lub przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego lub we współdziałaniu z nim, albo osoba, wobec której orzeczono zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi, lub obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Świadczenia socjalne

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy, nabywa prawo do następujących świadczeń:

1. świadczenia rodzinne (zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych),
2. świadczenia wychowawczego (zgodnie z ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci), jeśli osoba uprawniona zamieszkuje z dziećmi na terenie RP,
3. świadczenia na dobry start (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej), jeśli osoba uprawniona zamieszkuje z dziećmi na terenie RP,
4. rodzinnego kapitału opiekuńczego (zgodnie z ustawą o rodzinnym kapitale opiekuńczym), jeśli osoba uprawniona zamieszkuje z dziećmi na terenie RP,
5. dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna (zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3), jeśli osoba uprawniona zamieszkuje z dziećmi na terenie RP,

Prawo do świadczeń ustala się począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym wnioskodawca został wpisany do rejestru (chodzi o rejestr w systemie teleinformatycznym prowadzonym przez Komendanta Głównego Straży Granicznej, w którym są wpisywane osoby przybyłe na teren RP z terytorium Ukrainy w związku z wojną oraz które złożyły wniosek o nadanie nr PESEL). W przypadku świadczeń na dziecko – dziecko również musi być uwzględnione w rejestrze, o którym mowa powyżej. Opiekun tymczasowy małoletniego ustanowiony w trybie opisanym we wcześniejszej części niniejszego opracowania może otrzymać świadczenia na dziecko, poza świadczeniem rodzicielskim, o którym mowa w ustawie o świadczeniach rodzinnych.

Świadczenia z opieki społecznej

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy, który uzyskał wpis w rejestrze PESEL, ma prawo do świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznawanych na zasadach określonych w przepisach ustawy o pomocy społecznej. Osoba wnioskująca o taką pomoc musi złożyć oświadczenie pod rygorem odpowiedzialności karnej, o swojej sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej oraz, że nie jest osobą, o której mowa w art. 2 ust. 3 specustawy (*tj. nie jest obywatelem Ukrainy posiadającym zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE, zezwolenia na pobyt czasowy, status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, zgodę na pobyt tolerowany, zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, lub nie jest obywatelem Ukrainy, który złożył w RP wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej lub w imieniu którego taki wniosek został złożony w Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej lub w imieniu których taki wniosek został złożony, lub jest obywatelem Ukrainy, który zadeklarował zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w RP w oparciu o art. 28 ust. 1 lub art. 61 ust. 1 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP lub których taka deklaracja zamiaru dotyczy*).

W postępowaniu o przyznanie świadczeń socjalnych nie przeprowadza się rodzinnego wywiadu środowiskowego, chyba że powstaną wątpliwości co do treści oświadczenia, o którym była mowa w poprzednim akapicie.

Jednorazowe świadczenie pieniężne

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy, który ma wpis w rejestrze PESEL, ma prawo uzyskać jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczone na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe (art. 31 specustawy). Zgodnie z przepisami organem właściwym w sprawie tego świadczenia jest wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby uprawnionej.

Wniosek o wypłatę świadczenia może złożyć:

- osoba uprawniona,
- przedstawiciel ustawowy osoby uprawnionej,
- opiekun tymczasowy osoby uprawnionej
- osoba sprawująca faktyczną opiekę nad dzieckiem.

Przyznanie świadczenia nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Jest ona potrzebna jedynie w przypadku odmowy przyznania jednorazowego świadczenia.

Pomoc psychologiczna

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy może otrzymać bezpłatną pomoc psychologiczną. Jest to zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej i finansowane jest w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Pomoc psychologa jest zapewniana przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu obywatela Ukrainy

Pomoc żywnościowa

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy może być przyznana pomoc żywnościowa w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Pomoc otrzyma się pod warunkiem spełniania przez obywatela Ukrainy kryteriów kwalifikowania do pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 na podstawie odrębnych niż specustawa przepisów.

Uprawnienie do wykonywania pracy i prowadzenia działalności gospodarczej

Obywatele Ukrainy mają zapewniony dostęp do rynku pracy, w okresie pobytu zgodnego z obowiązującymi przepisami, jeśli:

1. ich pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy,
2. jeśli są obywatelami Ukrainy przebywającymi legalnie na terytorium RP

Oprócz powyższego musi być spełniony warunek po stronie pracodawcy, który ma obowiązek o tym fakcie **powiadomić** powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu o powierzeniu wykonywania pracy temu obywatelowi. **Pracodawca ma na**

to 14 dni od daty podjęcia pracy przez obywatela Ukrainy. Wyjątkiem jest przypadek wykonywania przez tego obywatela pracy w Polsce na podstawie art. 87 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (m.in. posiada zezwolenie na pobyt stały w RP, zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, posiada zgodę na pobyt tolerowany w RP, czy korzysta z ochrony czasowej w RP). Zgłoszenie następuje drogą elektroniczną.

Obywatele Ukrainy przebywający legalnie w RP w oparciu o przepisy specustawy lub ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach, **mają prawo podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terenie RP, na takich samych zasadach jak obywatele polscy. Trzeba mieć jednak spełniony warunek posiadania Nr PESEL.**

Jeśli pobyt przedsiębiorcy – obywatela Ukrainy w Polsce przestanie być legalny to automatycznie zostanie on **wykreślony** w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Prawo do opieki medycznej

Obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce jest uznany za legalny w rozumieniu specustawy ma prawo do opieki medycznej udzielanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obejmującej świadczenia opieki zdrowotnej. W zakresie tej opieki nie mieści się leczenie uzdrowskowe i rehabilitacja uzdrowskowa. Świadczenia z opieki medycznej udzielają świadczeniodawcy na podstawie umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej oraz przez apteki na podstawie umów na realizację recept, zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia.

